

Створення безпечних умов організації освітнього процесу в опорному закладі освіти

*Возна О.В., головний спеціаліст відділу загальної середньої та дошкільної освіти
14 грудня 2017 року*

Перш ніж розпочати виступ, хочу запинитися на окремих статтях Законів України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту» в яких йдеться про право учнів на безпечні умови навчання:

«Здобувачі освіти мають право на безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці».

Пункт 1 ст. 53 Закону України «Про освіту»

«Заклад загальної середньої освіти забезпечує безпечні та нешкідливі умови навчання, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я, формує гігієнічні навички та засади здорового способу життя учнів (вихованців)».

Пункт 1 ст. 22 Закону України «Про загальну середню освіту»

Питання створення безпечних умов навчання все серйозніше звучать сьогодні під час організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти загалом та опорного закладу освіти зокрема. Сьогодні акцентує увагу на безпечності умов під час проведення занять, а також вживанні конкретних заходів щодо збереження здоров'я та життя всіх учасників освітнього процесу.

Створюючи безпечні умови організації освітнього процесу в опорному закладі освіти, директор забезпечує здорові і безпечні умови перебування в кабінетах, попередження травматизму, безпечну експлуатацію будівель, обладнання і технічних засобів навчання, створює оптимальний режим роботи і навчання. Організація освітнього процесу у опорному закладі освіти повинна відповідати вимогам безпеки відповідно до:

1. Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01), затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14 серпня 2001 року № 63;

2. Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2004 року № 601, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 вересня 2004 року за № 1121/9720;

3. Державних будівельних норм ДБН В.2.2-3-97 «Будинки та споруди навчальних закладів», затверджених наказом Державного комітету України у справах містобудування і архітектури від 27 червня 1996 року № 117 та введених у дію наказом від 6 серпня 1997 року №136 з 1 січня 1998 року;

4. Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджених наказом Міністерства освіти України від 15.08.2016 № 974, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 08 вересня 2016 р. за № 1229/29359;

5. Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 09 січня 1998 року № 4, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10 лютого 1998 року за № 93/2533;

6. Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01 серпня 2001 року № 563, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 листопада 2001 року за № 969/6160 (зі змінами).

7. Правил безпеки під час проведення навчання з біології в загальноосвітніх навчальних закладах, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 листопада 2010 року № 1085, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 3 грудня 2010 року за № 1215/18510 ;

8. Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 16 липня 2012 року № 992, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 3 серпня 2012 року за № 1332/21644;

9. Правил безпеки під час навчання в кабінетах інформатики навчальних закладів системи загальної середньої освіти, затверджених наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 16 березня 2004 року № 81, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 17 травня 2004 року за № 620/9219,

10. Листа Міністерства освіти і науки України від 26 квітня 2013 року № 1/9-305 «Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності у навчально-виховному процесі та інших нормативно-правових актів, визначених чинним законодавством.

Відповідно до Положення про організацію охорони праці особисту відповідальність за створення безпечних умов освітнього процесу несе директор опорного закладу освіти, який організовує роботу щодо підготовки навчального закладу до нового навчального року. Він уживає заходів щодо приведення інженерно-технічних комунікацій, устаткування, обладнання у відповідність до чинних стандартів, правил, норм. Завідувачі кабінетів, учителі, керівники предметних гуртків несуть відповідальність за безпечний стан робочих місць, обладнання, приладів, інвентарю тощо. Вони здійснюють заходи для створення здорових і безпечних умов освітнього процесу, забезпечують виконання чинних правил і норм з безпеки і гігієни праці та навчання. Завідувачі кабінетів, учителі, керівники гуртків один раз на три роки проходять навчання з безпеки життєдіяльності з наступною перевіркою знань відповідно до Положення про організацію охорони праці.

З метою організованого початку нового навчального року керівник опорного закладу освіти в травні видає наказ «Про підготовку до початку навчального року», у якому зазначається порядок утворення, склад робочої комісії та затверджується план заходів щодо підготовки навчального закладу до нового навчального року з виконанням конкретних заходів, терміном виконання і відповідальних за їх виконання.

Щорічно перед початком навчального року (серпень) робоча комісія, визначає готовність навчальних кабінетів, майстерень, спортзалів, ігрових та спортивних майданчиків, інших приміщень навчального закладу до нового навчального року і складає акти-дозволи на введення їх в експлуатацію. Після

огляду робочої комісії опорний заклад освіти приймає в експлуатацію комісія, створена за наказом відповідного органу управління освітою, яка також складає відповідний акт-дозвіл.

На навчальні кабінети (лабораторії) опорного закладу освіти складаються паспорти.

Учні у школах дуже часто говорять про абсолютну непотрібність проведення інструктажів з охорони праці, безпеки життєдіяльності. А чому? Тому що найчастіше, мало хто з вчителів звертає увагу на необхідність дійсно якісного проведення таких інструктажів, хоча це є першоосновою створення безпечних умов організації освітнього процесу.

Інструктажі з питань безпеки життєдіяльності з працівниками та учнями, проводяться одночасно з інструктажами з питань охорони праці і містять питання охорони здоров'я, пожежної, радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху, реагування на надзвичайні ситуації, безпеки побуту тощо. Як правило, вони проводяться вихователями, класними керівниками.

Розрізняють: Вступний, первинний, позаплановий та цільовий інструктажі.

Програма **вступного інструктажу** розроблена на основі орієнтовного переліку питань вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності. Запис про вступний інструктаж робиться на окремій сторінці журналу обліку навчальних занять (зразок сторінки журналу Ви бачите на слайді)

Запис про проведення первинного, позапланового, цільового інструктажу робиться в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, спортивному залі чи іншому робочому місці.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності проводиться на початку заняття у кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, спортзалі тощо, наприкінці навчального року перед початком канікул, а також за межами опорного закладу освіти, де освітній процес пов'язаний з використанням небезпечних і шкідливих для здоров'я факторів. Первинний інструктаж також проводиться вчителем перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів, на початку уроку, заняття, лабораторної, практичної роботи тощо.

Позаплановий інструктаж з вихованцями, учнями проводиться у разі порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що може призвести чи призвело до травм, пожежі, аварії тощо, при зміні умов виконання навчальних завдань, у разі нещасних випадків за межами опорного закладу освіти з метою їх попередження.

Цільовий інструктаж проводиться з вихованцями, учнями у разі організації позакласних заходів (олімпіад, екскурсій, туристичних походів, спортивних змагань), під час проведення громадських позакласних робіт (прибирання територій, приміщень, дослідних робіт).

Кабінети і майстерні опорного закладу освіти мають бути забезпечені аптечкою з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги

Крім того кабінети і майстерні опорного закладу освіти повинні бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння згідно з нормами їх належності. Їх технічне обслуговування необхідно здійснювати відповідно до паспортів заводів-виготовлювачів, а також затверджених у встановленому порядку регламентів технічного обслуговування.

Приміщення кабінетів біології, фізики, хімії необхідно на видному місці забезпечити планом-схемою евакуації на випадок пожежі та інструкцією щодо заходів пожежної безпеки.

У кабінеті фізики, інформатики, хімії, майстернях трудового навчання, обслуговуючої праці мають бути інструкція і журнали ввідного і періодичного інструктажу з техніки безпеки, пожежної безпеки. До постійних експозицій відповідно до спеціалізації кабінету належить інструкція з безпеки праці та пожежної безпеки, правила роботи в кабінеті.

Додатково кабінети можуть бути оснащені інструкціями для виконання лабораторних і практичних робіт, дослідів, спостережень, фізичного практикуму тощо.

Крім того, навчальні кабінети опорного закладу освіти повинні бути забезпечені настінними термометрами або психометрами.

Окремо коротко хочу наголосити на Правилах безпеки під час проведення освітнього процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії опорного закладу освіти. Зазначені кабінети є найбільш небезпечними, а тому потрібно особливо ретельно дотримуватися правил поведінки, вимог безпеки під час проведення занять та роботи з хімічними реактивами та їх зберігання. Наголошу, що зберігання, використання і облік хімічних речовин покладається на вчителя хімії, який веде спеціальний журнал обліку токсичних матеріалів.